

Izvještaj

o konsultacijama sa nevladinim organizacijama na Predlog sektorske analize za 2024. godine

Predlog sektorske analize za 2024. godine objavljen je na sajt Ministarstva 26.4.2023. godine.
Rok za dostavljanje komentara i sugestija bio je 15 dana

rb	NVO	Opis	Stav Ministarstva
1.	<p>NVO „Razvoj Vranj“ Tuzi</p> <p>Dostavljeno 5.5.2023.</p>	<p>1. Komentar: raduje nas činjenica da je Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, identifikovalo prave probleme iz oblasti upravljanja otpadom i na izuzetno kvalitetan način izvršena segmentacija prbleme. Naš predlog je, da bi možda trebalo ruralna područja dodatno stimulisati putem sistema "od vrata do vrata", a da to ne mora biti isključivo sistem sakupljanja reciklabilnih frakcija, jer će se na ovakav način značajno prenijeti odgovornost na domaćinstva i smanjiti broj divljih deponija na ruralnim područjima.</p> <p>2. Komentar: planirani iznosi za raspodjelu, kako za pojedinačne projekte u iznosima 8.000EUR-10.000 EUR, kao i za definisane probleme nijesu dovoljni kako bi se adekvatno riješili problemi iz predmetne oblasti. Obzirom da su svi obligacioni odnosi u našem društvu zasnovani na interesnim radnjama i reciprocitetu pruženih usluga, a samo NVO sektor (ili bolje reći NVO sa niskim nivoom godišnjih prihoda) pokušava kroz entuzijazam članova koje okuplja i volonterizam riješiti najznačajnija pitanja za ekološku državu, biodiverzitet ali i nesvjesnog (nesavjesnog) čovjekovog postupanja kada je upravljanje otpadom u pitanu, a o kojima ni mediji ne izvještavaju puno jer programsku šemu popunjavaju komercijalnim sadržajima. Smatramo da navedeni iznosi moraju biti duplo veći od predloženih, kako za pojedinačne projekte, tako i za segmente identikovanih problema, jer u protivnom ćemo imati projekte bazirane na predlozima i radionicima, bez konkretnih aktivnosti koje ljudi žele da vide, osjete materijalnu realiziciju i brigu institucija ili NVO sektora o njihovim potrebama ili usmjerenju na pravilno postupanje. Obično realizacija projektne aktivnosti iz ovih oblasti moraju biti podržani dodatno od strane lokalnih komunalnih preduzeća ili Opštine, ali su u praksi podrške simbolične, jer ove institucije nemaju dovoljno budžeta za sprovođenje inovativnih i efikasnih rješenja, pa je potrebno da Vlada ili Ministarstvo razumije potrebnu za dodatnom podrškom u realizacije projekata koje sprovodi NVO sektor.</p>	<p>Smatramo da bi se realizacijom projekata sakupljanja otpada „od vrata do vrata“ pospješio sistem sakupljanja u sredinama gdje postoji individualno stanovanje, a takav vid stanovanja je u najvećem dijelu u ruralnim područjima. Ujedno bi se ojačala ekološka svijest građana prema otpadu, naročito u ruralnom dijelu gdje bi se proširila pokrivenost sistemom, pospješila odgovornost što bi bez sumnje uticalo na smanjenje nastanka neuređenih odlagališta.</p> <p>Što se tiče povećanja budžeta za finansiranje projekata nevladinog sektora, predlog nije prihvaćen.</p>

		Iznosi projekata u opsegu finansiranja 16.000-20.000 EUR po projektu, omogućili bi da pored edukativnih oblasti, stanovništvo dodatno osjeti i materijalno vidljive rezultate sprovedenih aktivnosti, odnosno počne da vjeruje u prezentovane aktivnosti i smjernice, što bi neminovno imalo višestruke pozitivne rezultate u realizaciji projekata u odnosu na uloženi novac.	
2.	NVO „Centar za preduzetni štvo“ Bijelo Polje Dostavljeno 8.5.2023.	<p>1. Komentar: Definisani sadržaj projekta podjela kanti, pribora za čišćenje ne mogu ni na koji način doprinijeti za Unapređenje sistema selektivnog sakupljanje otpada i stvaranje preduslova za postizanje ciljeva koji se odnose na recikliranje otpada. Sistem je umreženost aktera u nekoj oblasti i zahtijeva dugoročan i stručan rad na njegovom uspostavljanju, održavanju i funkcionalnosti. Podjela kanti, rukavica, kolica itd... teško će unaprijediti bilo kakav sistem.</p> <p>2. Komentar: Sedam projekata na teritoriji cijele CG u iznosu od 50000,00€ ... teško će doprinijeti postizanju navedenog cilja na opisani način. Upravo sve ovo ukazuje koliko ne možemo postići postavljeni cilj. Štampani materijal (plakate, flajeri i slično) proizvode i dodatan otpad i da zaista nije više promotivni materijal ciljnim grupama a posebno mladima koji ne čitaju ništa što nije u elektronskoj formi a oni su glavna ciljna grupa za ovakve projekte. Promotivni materijali moraju biti u e-formatu.</p> <p>3. Komentar: Smatramo da ovaj vid edukacije o kućnom kompostiranju najveći efekat bi imao kroz projekte NVO u kojima bi se realizovali konkursi za mlade (članovi ekoloških školskih sekcija, neformalnih i formalnih udruženja) na gore pomenutu temu.</p> <p>4. Komentar: U suštini ste napisali projekat ali je pitanje kojih 7 NVO će da ga dobije. Definisali ste iznos budžeta, ciljne grupe čak i broj kanti. Ako imamo iznos od 50000,00€ onda je maksimalni iznos po projektu 7000,00€ te ako je 280 kanti npr po 80,00€ to je ukupno 25000,00€ postavlja se pitanje šta ostaje za ostale aktivnosti neophodne u projektu i ljudske resurse u projektu. Kakva je uloga ovdje NVO sektora. Posao nabavke kante predlažemo da se podijeli preko nekog komunalnog preduzeća a NVO da kreira inovativnije projekte koji umrežavaju lokalne aktere u ovoj oblasti i nude druga rješenja koja daju rezultate. Glavni problem je visina novčanih sredstava koja se izdvajaju za rješavanje problema u ovoj oblasti. Ovo je samo pokušaj doprinosa rješavanju problema i u samom startu svima nam je jasno da vidljivih rezultata ne može biti. Pri tome vjerovatno će podržani projekti standardno biti projekti „Dugoročno održivih NVO iz ove oblasti“ te zaista ne možemo očekivati</p>	<p>Primarna selekcija otpada je od velikog značaja za ukupan sistem odvojenog sakupljanja komunalnog otpada u čemu nevladin sektor može dati značajan doprinos realizujući svoje projekte, između ostalih može svojim aktivnostima biti primjer dobre prakse na način što će organizovati čišćenja i uređenja određenih lokacija koja su nemarom pojedinaca postala neuređena odlagališta i pri tome pozvati zajednicu, volontere da daju svoj doprinos.</p> <p>Ovom Sektorskom analizom je planirano 150.000,00 eura za realizaciju projekata za 2024. godinu.</p> <p>U vezi štampanja promotivnog materijala, smatramo da jednim dijelom projekti trebaju da budu usmjereni i na populaciju starijih ili onih koji nijesu ljubitelji elektronskih formi i da određeni dio promotivnog materijala treba štampati.</p> <p>Ovim aktom smo se opredijelili za vid kompostiranja u domaćinstvima, gdje želimo da projektne aktivnosti budu usmjerene direktno na porodice sa individualnim vidom stanovanja. Treba napomenuti da škole u svojim programima imaju tematske jedinice koje se odnose na kompostiranje i stoga đaci ekoloških sekcija mogu biti uključeni kao volonteri da prate proces kompostiranja.</p> <p>Predlog za ogledni centar za kompostiranje nije dovoljno pojašnjen ali svakako za takvu vrstu infrastrukture su potrebne određene dozvole nadležnih institucija. U vezi navedenog NVO „Centar za preduzetništvo“ Bijelo Polje se može inicijativom obratiti ovom ministarstvu.</p>

		<p>značajnijih rezultata. Treba povećati iznos novca ili u jednoj godini sav novac za tri stavke opredijeliti samo za jednu oblast, ili čak i odustati i od ovog. Vaša analiza upravo pokazuje da je najveći rezultat u svemu ovome upravo odlično urađena analiza.</p>	<p>Vežano za povećanje iznosa budžeta ranije je dat odgovor.</p>
		<p>5. Komentar: Jedno su napisani projekti a drugo je njihova realizacija a treće i najvažnije jeste šta se stvarno uradilo. Šta je praksa pokazala? Angažovana lica pro-forme radi, slikanje, dijeljenje opreme i to bi bilo to. Svaki projekat manje više je dobar a realizacija zavisi od onih šta se stvarno uradilo, odnosno koliki je stepen ostvarenih rezultata i kvalitet postavljenih indikatora. Projekti su „Definisani“ i za ovu oblast ali novca je i suviše malo za ovako važnu i široku oblast.</p> <p>6. Komentar: Predlažemo da NVO sektor kroz projekte pored edukacije domaćinstava napravi jedan ogledni centar za kompostiranje i da u saradnji sa skupštinama stanara zgrada ili dvorištima škola gdje će djeca biti edukovana a ona će znanje i informacije prenijeti u domaćinstva i na taj način uključivati zainteresovana domaćinstva da se bave kompostiranjem. Roditelji vole i pristaju na akciju koja kreće od njihove djece prema njima. U ove aktivnosti uključiti ekološke sekcije u školama i ekološke aktiviste kako bi se stvorio snažan front podrške ovakvim akcijama. Kroz sve projekte treba promovisati obilježavanje 20 septembra (dan ekološke CG) i ukazati nosiocima lokalnih i državne vlasti da imaju ustavnu obavezu da izgrade ekološku Crnu Goru i da promovišu ovaj datum. Zašto je činjenica da smo prva ekološka država u svijetu zapostavljena i nepoznata građanima u CG a tek van. Aktivnosti NVO sektora pored edukacije treba da su usmjerene na umrežavanju lokalnih aktera u ovoj oblasti a ona će sigurno dovesti do mobilisanja lokalnog stanovništva da aktivno participiraju u kreiranju javnih politika u ovoj oblasti i učestvuju u akcijama koje doprinose očuvanju životne sredine i uspostavljanja sistema održive ekonomije. Najvažnije u svoj ovoj priči je demonopolizacija nosioca projekta (gotovo jedni te isti) i da se pruži stvarna šansa onima koji to znaju, hoće i umiju.</p>	<p>Vežano za odlučivanje o dodjeli finansijskih sredstava javne konkurse u vezi upravljanja otpada i realizaciji finansiranih projekata, Komisija radi u skladu sa procedurama važećih propisa.</p>

3.	<p>NVO „Euromost“ Bijelo Polje</p> <p>Dostavljeno 5.5.2023.</p>	<p>Kao što ste upoznati na 70% područja Crne Gore ne postoje uslovi da se selektuje otpad, posebno na sjeveru Crne Gore. Ni jedna Opština na sjeveru Crne Gore nema svoju propisnu deponiju, već su to sve nepropisna odlagališta, ne postoji infrastruktura, niti opštinsko preduzeće koje može da prevozi odvojeno otpad. Iz tog razloga, predlažemo da se izmijeni naziv ove stavke sa propisno sakupljanje i odlaganje otpada, jer se pod tim može smatrati pored ostalog i selekcija, ali tamo gdje ne može, mogu se realizovati aktivnosti propisnog sakupljanja i odlaganja otpada, jer se 70% otpada nepropisno sakuplja i nepropisno odlaže. Uzalud je da se edukuju građani kako da selektuju, kada oni za to nemaju uslove i kada se sav otpad miješa i pored toga ako se isti selektuje u različite posude. Naravno, tamo gdje se može selektovati otpad, mogu da se realizuju takvi projekti, ali treba se sa projektima prilagoditi i većini Opština u Crnoj Gori.</p> <p>Veliki broj građana i privrednih subjekata nepropisno odlaže otpad, takođe i komunalna preduzeća nepropisno prikupljaju i odlažu otpad, što je razlog za ovakvim prijedlogom. Takođe, ovakvim prijedlogom proširiće se aktivnosti koje će se prilagoditi većini Opština u Crnoj Gori.</p> <p>Što se ostalih prijedloga tiče saglasni smo sa predloženim, jer su i svi navedeni problemi evidentni.</p>	<p>Smatramo da nevladine organizacije, u okviru svojih projektnih aktivnosti, mogu da organizuju odvojeno sakupljanje otpada tako da se taj otpad ne pomiješa sa ostalim miješanim otpadom na način što će ostvariti saradnju sa ovlašćenim sakupljačima, kao i organizovanjem širih akcijama sakupljanja papira i kartona ili PET ambalaže i limenki u različitim institucijama. Predajom sakupljenog otpada ovlašćenim sakupljačima zaokružio bi se planirani proces.</p> <p>Stoga smatramo da nevladine organizacije koje žele da realizuju svoje projekte u opštinama sjevernog regiona nijesu u hendikepu.</p>
4.	<p>NVU „Viva Vita“ Pljevlja</p> <p>Dostavljeno 10.5.2023.</p>	<p>Na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa od javnog interesa u vezi zaštite životne sredine (upravljanje otpadom), identifikovani su problemi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Selektivno sakupljanje otpada; - Upravljanje građevinskim otpadom i otpadom od rušenja; - Smanjenje organskog otpada kućnim kompostiranjem otpada. <p>Mišljenja smo da rješavanju ovih problema treba dati prioritet, ali da nikako ne zaboravimo odlaganje opasnog otpada (lijekovi kojima je prošao rok trajanja), zagađenje životne sredine u poljoprivredi, elektronski otpad i sl.</p>	<p>Sakupljanje medicinskog otpada i farmaceutskog je nadležnost Ministarstva zdravlja koje je potpisalo ugovor sa koncesionarom o njegovom sakupljanju i zbrinjavanju. Taj proces adekvatno funkcioniše.</p> <p>Što se tiče upravljanja otpadom koji ostaje nakon korišćenja sredstava za zaštitu bilja upoznati smo da Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i uredno edukuje poljoprivrednike o načinu njegovog sakupljanja.</p> <p>Sakupljanje posebnih vrsta otpada u koje spada i elektronski otpad tema je Sektorske analize za 2023.godinu i moći ćete da se prijavite na javni konkurs na tu temu.</p>

5.	NVO „Zero waste“ Podgorica	<p>Problem 1: Selektivno sakupljanje otpada</p> <p>Mada se slažemo da je sistem sakupljanja reciklabilnih frakcija komunalnog otpada „od vrata do vrata“ primjer najbolje prakse, da bi se ojačao ovaj sistem porebno je prije toga da se sprovede od strane lokalnih samouprava i komunalnih preduzeća. Koliko smo upoznati, ovaj sistem se trenutno sprovodi samo u Gusinju. Dakle, predlažemo da se tema predefiniše tako da podrazumijeva i ostale sisteme odvojenog sakupljanja otpada, a prije svega promociju prevencije stvaranja otpada kao prvu stavku u hijerarhiji upravljanja otpadom.</p>	<p>Za sakupljanje reciklabilnih frakcija komunalnog otpada „od vrata do vrata“ i kompostiranje otpada već je dat odgovor.</p>
	Dostavljeno 12.6.2023.	<p>Problem 3: Smanjenje organskog otpada kućnim kompostiranjem otpada</p> <p>Slažemo se da bi zbog svih navedenih razloga ovo trebala da bude tema od prioriteta, sa tim što je ne bi trebalo ograničavati na kućno kompostiranje već proširiti i na kompostiranje u zajednici, koje je zbog prostora pogodnije za urbanija naselja.</p> <p>Što se tiče analize dobijenog produkta i preporuka od odgovarajuće laboratorije koja bi pokazala karakteristike dobijenog komposta, nije je moguće sprovesti u ovako kratkim projektima jer u najboljem slučaju može biti potrebno četiri do šest meseci da se sav materijal razgradi u kompost. Kada je u pitanju pasivni kompost, da se sav taj baštenski otpad pretvorio u gotov kompost potrebno bi bilo od šest do dvanaest mjeseci ili čak duže. Stoga, predlažemo da se ova analiza izuzme, ili trajanje projekata produži.</p>	<p>Prihvata se sugestija koja se odnosi na analize dobijenog produkta i preporuka od odgovarajuće laboratorije koja bi pokazala karakteristike dobijenog komposta.</p>

ODOBRIO:

mr Kemal Grbović, generalni direktor Direktorata za ekologiju i klimatske promjene

SAGLASAN

mr Igor Jovanović, načelnik Direkcije za upravljanje otpadom i komunalne usluge

VERIFIKOVAO:

Ivan Stanišić, šef Odsjeka za upravljanje otpadom

OBRADILA:

Branka Milašinović, sam. savjetnica I

MINISTARKA

Ana Novaković Đurović

